

ส ล ะ จี วิ ต เ พื อ พ ่ อ

บุคคล ๒ จำพวก ที่หาได้ยากในโลก
คือ บุพการีบุคคล และกตัญญูกตเวทิตบุคคล
บุคคล ๒ จำพวกนี้แล หาได้ยากในโลก

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๓๕

การสร้างบารมีเป็นงานที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ เราเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมี ดำเนินตามรอยบาทพระบรมศาสดา มุ่งแสวงหาสาระที่แท้จริงของชีวิตเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง คือที่สุดแห่งธรรม แต่ในระหว่างการสร้างบารมีเป็นธรรมดาที่จะต้องพบอุปสรรค อุปสรรคเป็นเพียงเครื่องทดสอบกำลังใจ ของนักสร้างบารมี หากเราใช้สติและปัญญา ปัญหาทั้งหลาย ก็จะหมดไป เหมือนการเอาคบเพลิงจุ่มลงไปใต้น้ำ แหล่งของสติ และปัญญาอยู่ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ การเอาใจมาหยุดนิ่ง ที่ตรงนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของเรา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ใน ทูลลภสูตร ว่า

“บุคคล ๒ จำพวก ที่หาได้ยากในโลก คือ บุพการีบุคคล และกตัญญูกตเวทีบุคคล บุคคล ๒ จำพวกนี้แล หาได้ยาก ในโลก”

ผู้ที่ทำคุณงามความดีมีอุปการคุณต่อผู้อื่นก่อนโดยไม่หวัง ผลตอบแทนใดๆ ทำไปด้วยใจบริสุทธิ์ล้วนๆ ใครทำอย่างนี้ได้ จึงได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก ท่านเรียกว่า “บุพการี-บุคคล” เช่น บิดามารดาของเรา เป็นต้น

พระพุทธองค์ทรงอุปมาพระคุณของบิดามารดาไว้ว่า “หากแม้ใครจะพึงนำบิดามาไว้บนบ่าข้างขวา นำมารดามาไว้

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๐

บนป่าข้างซ้าย แล้วปรนนิบัติเลี้ยงดูท่านทั้งสองอย่างดี ให้ท่าน
ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะลงบนป่าทั้งสองข้าง ถึงจะบำรุงท่านอยู่
เช่นนี้ตลอดหนึ่งร้อยปี จนกระทั่งบิดามารดาละจากโลกไป ก็ยัง
ไม่อาจจะทดแทนพระคุณของท่านได้หมดสิ้น”

นักปราชญ์จึงกล่าวว่า “แม้จะเอาภูเขาสิเนรุมาแทน
ปากกา เอาน้ำในมหาสมุทรทั้งสี่แทนน้ำหมึก เอาแผ่นฟ้ามา
แทนกระดาษ แล้วเขียนพรรณนาพระคุณของบิดามารดา
พยายามเขียนไปจนกระทั่งภูเขาสิเนรุสึก น้ำในมหาสมุทร
เหือดแห้งหายไป แผ่นฟ้าอันกว้างใหญ่ไม่มีที่ว่างเหลืออยู่เลย
แม้กระนั้นก็ยังไม่ว่าจะเขียนพรรณนาพระคุณของบิดามารดา
ได้หมดสิ้น”

บัณฑิตทั้งหลาย เมื่อพิจารณาเห็นพระคุณของท่านแล้ว
จึงหาโอกาสทดแทนพระคุณท่านอยู่เสมอ แม้จะต้องเอาชีวิต
เข้าแลกก็ยอม ผู้รู้กล่าวว่า “บุคคลผู้รู้อุปการะที่ผู้อื่นกระทำแล้ว
และกระทำตอบแทน เรียกว่าเป็นบุคคลผู้มีความกตัญญูทุกเวลาที่
หาได้ยากในโลก” เหมือนดังเรื่องในอดีตชาติของพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าที่มีมาในชัยติสชาติกว่า

*ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ได้บังเกิดเป็นพระราชโอรสของ

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๑

พระเจ้าชัยทิสมหาราช พระราชาทรงโปรดการล่าเนื้อมาก วันหนึ่งก่อนที่จะเสด็จไปล่าเนื้อ นันทพราหมณ์ได้มาเข้าเฝ้า พระราชาทรงพอพระทัยพราหมณ์มาก จึงบอกว่าหลังจากเสร็จธุระแล้ว จะกลับมาฟังธรรม และจะพระราชทานทรัพย์ให้ เมื่อพระราชทานบ้านพักแก่พราหมณ์แล้ว จึงเสด็จไปล่าเนื้อ

จากนั้น พระองค์ก็เสด็จเข้าป่าไปพร้อมกับเหล่าเสนาอำมาตย์ ในขณะที่กำลังไล่ต้อนเนื้ออยู่นั้น พระองค์รับสั่งว่า “ถ้าเนื้อหนีไปทางผู้ใด ผู้นั้นจะต้องมีโทษ” แต่บังเอิญว่า เนื้อได้วิ่งหนีไปทางพระราชา พระองค์ทรงจับไม่ทัน จึงไล่ตามไปโดยลำพัง ในที่สุดก็สามารถจับเนื้อได้ แต่ในระหว่างทางที่จะกลับ ทรงพลัดหลงเข้าไปในเขตยักษกินคน จึงถูกยักษ์จับไว้

พระราชาตรัสบอกกับยักษ์ ถึงเรื่องที่พระองค์ได้ทรงให้สัญญากับพราหมณ์ไว้ว่า จะกลับไปฟังธรรม แล้วจะมอบทรัพย์ให้แก่พราหมณ์ ขอให้ยักษ์ได้ปล่อยพระองค์ไปก่อน แล้วจะกลับมาให้กินในภายหลัง ยักษ์รู้ว่าธรรมดากษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ จึงอนุญาตให้พระองค์กลับไป แต่ให้กลับมาภายในวันรุ่งขึ้น พระราชาก็ให้คำมั่นสัญญา

วันรุ่งขึ้น ก่อนที่พระองค์จะเสด็จไปหายักษ์ ได้ตรัสเรียกพระโอรสมาให้โอวาทว่า “ขอให้ลูกจงประพฤติธรรมในรัฐสีมา จงปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์แทนพ่อ วันนี้พ่อจะต้องไปให้

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๒

ยักษ์กินตามสัญญา ลูกจงเสวยราชสมบัติเถิด”

ธรรมดาของพระโพธิสัตว์เป็นผู้มีความกตัญญูทเวทิจึงได้ทูลว่า “ขอเสด็จพ่ออย่าได้เสด็จไปเลย ลูกจะขอเอาชีวิตแลกกับพระชนม์ชีพของเสด็จพ่อเอง เสด็จพ่อได้โปรดวางพระทัยเถิด” แม้พระราชาก็ทรงทักทวนอย่างไรก็ไม่สำเร็จ เพราะพระโพธิสัตว์มีใจเด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นที่จะทดแทนพระคุณพระราชาก็ต้องทรงอนุญาตในที่สุด

พระโพธิสัตว์ได้เสด็จออกจากพระนคร ด้วยความองอาจกล้าหาญ ทรงปิติโสมนัสว่า เราจะได้ทดแทนพระคุณของบิดามารดา ซึ่งเป็นโอกาสที่หาได้ยาก แม้จะต้องตาย เราก็ก็นั่นไหวต่อมรณภัย แล้วได้เสด็จไปยังที่อยู่ของยักษ์

ฝ่ายยักษ์รอคอยการมาของพระราชายู่ได้ตั้งไม้ เมื่อเห็นพระโอรสเสด็จมาแทนจึงถามว่า “ท่านไม่รู้หรือว่าเราเป็นยักษ์ทำไมจึงเดินมาหาเรา” พระโพธิสัตว์ตรัสว่า “เรารู้ว่าท่านเป็นยักษ์กินคน เราคือโอรสของพระราชา วันนี้ท่านจงกินเราแทนพระชนกเถิด” ยักษ์กล่าวว่า “ธรรมดาสัตว์ทั้งหลายย่อมกลัวตาย ท่านมาแทนบิดา ท่านไม่กลัวตายหรือ” พระโพธิสัตว์กล่าวว่า “เราไม่กลัว เรายื่นแหล่ กล้าตายแทนบิดามารดาได้ แม้เราจะต้องตายไปในวันนี้ ย่อมจะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เพราะเราเห็น

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๓

คุณข้อนี้ เราจึงไม่กลัวตาย เชิญท่านกินเนื้อเราเถิด”

เมื่อยักษ์ได้ฟังถ้อยคำ และเห็นท่าที่อันเด็ดเดี่ยวของ พระโพธิสัตว์ จึงเกิดความครั่นคร้าม และรู้สึกหวั่นไหวเป็นอย่างมาก ตกใจกลัว แล้วคิดในใจว่า มนุษย์ผู้กล้าหาญเช่นนี้ เราไม่เคยเจอมาก่อนเลย เรากลัวใจบุรุษผู้ที่ทำให้เราหวั่นไหว เราไม่อาจที่จะกินเขาได้ จะต้องหาอุบายขับไล่ให้หนีไปเสีย แล้วจึงแกล้งบอก เพื่อเปิดโอกาสให้หนีไปว่า “ท่านจงเข้าไปใน ปาหาพินมาก่อไฟ เราจะย่างเนื้อของท่านในกองไฟนั้น”

พระองค์ได้ทำตามยักษ์บอก ด้วยความกระตือรือร้น มิได้มีท่าทีแห่งความสะทกสะท้านเลย นำพินมากองแล้วจุดไฟ เติ่นกลับไปหายักษ์ ยักษ์ได้เห็นพระโพธิสัตว์ทำเช่นนั้น จึงเกิดอาการขนพองสยองเกล้าขึ้น ดำริว่า บุรุษนี้เป็นประดุจราชสีห์ ผู้ไม่กลัวความตาย เราไม่เคยพบเห็นบุคคลผู้มีความกตัญญู กตเวที ต่อบิดามารดาถึงเพียงนี้ ถ้าเรากินเขาเป็นอาหาร ศีระะเราจะต้องแตกเป็นเจ็ดเสี่ยงแน่นอน

ยักษ์จึงบอกว่า “ท่านลัตบุรุษผู้ตั้งอยู่ในธรรม ท่านมีความกตัญญูที่ใครๆ ในโลกทำได้ยาก บัดนี้ ท่านเหมือนดวงจันทร์ ที่พ้นจากปากแห่งราหูแล้ว ย่อมไฟโรจน์กว่าหมู่ดาวบนท้องฟ้า ฉะนั้น ท่านผู้มีอานุภาพก็เป็นฉนั้น ท่านได้หลุดพ้นจากเราแล้ว

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๔

เพราะเรายอมแพ้ใจของท่าน ท่านจงกลับไปเกิด ท่านให้ชีวิตแก่พระบิดา ส่วนเราบูชาความกตัญญู และความลัทธิของท่าน เราจึงได้ให้ชีวิตแก่ท่าน ขอท่านจงบำรุงบิดามารดาของท่านเถิด”

พระโพธิสัตว์เมื่อได้ชีวิตแล้ว จึงกล่าวสั่งสอนยักษ์ ให้สมาทานในศีล และประพฤตินิธรรม อย่าได้มีเวรกับใคร จะได้ไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นยักษ์อีก จากนั้นจึงเสด็จกลับพระนครโดยปลอดภัย

เราจะเห็นว่า บัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อน แม้รู้ว่าจะต้องไปตายแทนบิดา ก็ไม่ละทิ้งธรรม คือ ความกตัญญูกตเวทีมิได้หวั่นเกรงต่อความตายที่จะเกิดขึ้นกลับมีความปลื้มปิติโสมนัสที่จะได้ทดแทนพระคุณบิดามารดาเสมือนทหารกล้าที่ไม่ครั่นคร้าม ยามเข้าสู่สมรภูมิรบ แม้รู้ตัวว่าเมื่อออกไปรบแล้ว จะต้องเสี่ยงต่อความตายทุกขณะจิต กลับมีความภาคภูมิใจ ที่ได้เป็นผู้ปกป้องประเทศชาติ ให้หลุดพ้นจากอริราชศัตรู

เพราะฉะนั้น เราควรจะเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที รู้อุปการคุณของผู้อื่น แม้เพียงเล็กน้อย แล้วหาโอกาสตอบแทนอยู่เสมอ เมื่อถึงวาระสำคัญในการทดแทนพระคุณบิดามารดา เราก็ควรจะแสดงออกซึ่งความเป็นลูกกตัญญู เพราะโอกาสอย่างนี้หาได้ยากอย่างยิ่ง บัณฑิตจึงกล่าวว่า “นิमितฺตํ สาธุรูปานํ

สละชีวิตเพื่อพ่อ

๔๕

กตัญญูทเวทิตา ความกตัญญูทเวทิตา เป็นเครื่องหมายของคนดี”

ในพระคาถาธรรมบท ได้กล่าวไว้ว่า

“บุคคลพึงรู้แจ้งธรรม อันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง
แสดงแล้ว จากบุคคลใด พึงนอบน้อมบุคคลนั้นโดยเคารพ
เหมือนพราหมณ์นอบน้อมการบูชาไฟ ฉะนั้น”

บุคคลผู้ชี้แนะทางสายกลางที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา
ทางแห่งความบริสุทธิ์หลุดพ้นไปสู่อายตนิพพาน บุคคลผู้นั้น
จัดว่าเป็นบุคคลสูงสุดสำหรับผู้ที่ได้บรรลุมรรคธรรม พระพุทธ-
องค์ทรงสอนให้มีความกตัญญูทเวทิตา และนอบน้อมเคารพบูชา
ต่อบุคคลผู้ชี้แนะ เหมือนกับพราหมณ์ที่นอบน้อมการบูชาไฟ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระคุณอันยิ่งใหญ่ต่อเรา
เราควรจะตอบแทนพระคุณพระพุทธรองค์ ด้วยการช่วยกัน
ประกาศพระสัทธรรม เผยแผ่คำสอนของพระองค์ไปทั่วโลก
เพื่อเป็นแสงสว่างแก่ชาวโลก และเราจะต้องตั้งใจปฏิบัติธรรม
ด้วยความเคารพ เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นการบูชาอย่างสูงสุด
ยิ่งกว่าการบูชาไฟเสียอีก ดังนั้นให้ขยันนั่งธรรมะฝึกใจให้หยุด
นิ่งตลอดเวลา เพื่อเราจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน

